

Używanie nielegalnych substancji psychoaktywnych – wyniki badania z 2012 roku¹

W 2012 r. w ramach badań dotyczących uzależnień behawioralnych zrealizowanych z Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowy uwzględnione zostały pytania dotyczące używania substancji psychoaktywnych. Badanie zrealizowane przez Centrum Badania Opinii Społecznej, zostało przeprowadzone w kwietniu 2012 r. na reprezentatywnej, ogólnopolskiej próbie osób w wieku 15+. W pomiarze zastosowano metodę bezpośredniego wywiadu ankietarskiego wspomaganego komputerowo (CAPI). Próba została wybrana losowo, operat losowania stanowił Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności (PESEL). Zrealizowano 4038 wywiady. Różnice w poziomie realizacji badania w poszczególnych grupach społeczno – demograficznych, zostały zminimalizowane za pomocą procedury ważenia. W tym celu zbiory ważono według następujących cech: płci; wieku (w przedziałach według płci); klasy miejscowości oraz wykształcenia (Badora 2012). Liczebność próby ważonej osób w wieku 15-64 lat wyniosła 3428 badanych.

W obliczeniach przedstawionych w niniejszym raporcie wykorzystano pakiet statystyczny SPSS. Do porównania wyników omawianego badania wykorzystano wcześniejsze dane o rozpowszechnieniu używania substancji psychoaktywnych pomiarów z roku 2006 (Sierosławski 2006) oraz 2010 (Malczewski, Struzik 2012). Wyniki raportu z 2012 r., dotyczące uzależnień behawioralnych, dostępne są na stronie Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii: http://www.kbpn.gov.pl/portal?id=15&res_id=2264442

Celem badania było określenie skali zjawiska używania nielegalnych substancji psychoaktywnych, jak również próba określenia trendu rozmiarów konsumpcji nielegalnych substancji psychoaktywnych, poprzez porównanie wyników omawianego badania z wcześniejszymi z lat 2006 i 2010. Dzięki temu wyniki badania miały charakter praktyczny, ponieważ można je było zastosować do oceny podjętych działań z zakresu przeciwdziałania narkomanii, w obszarze redukcji popytu na narkotyki.

Rozpowszechnienie używania

Badanych zapytano o doświadczenia związane z używaniem narkotyków. Respondenci odpowiadali na pytania o kontakt z substancjami psychoaktywnymi w ciągu trzydziestu dni przed badaniem (wskaźnik używania bieżącego - *ang. current use*), ostatnich dwunastu miesięcy (używania aktualnego – *ang. recent use*) oraz kiedykolwiek w życiu (wskaźnik eksperymentowania - *ang. lifetime experience*). Osoby, które zadeklarowały używanie narkotyków w ciągu ostatnich 12 miesięcy nazywane są okazjonalnymi użytkownikami, natomiast ci którzy przyznali się do kontaktu z narkotykiem kiedykolwiek w życiu - eksperymentującymi z substancjami psychoaktywnymi. W badaniu pytano o każdy narkotyk oddzielnie, dodatkowo zadano również pytanie o używanie nie istniejącej substancji psychoaktywnej o nazwie „astrolit”. Jeśli do zażywania substancji przyznały się pojedyncze osoby i tym samym odsetki badanych były bardzo niskie (poniżej 0,05%), do tabeli wpisywano odpowiedź „0”. Jeżeli nikt nie zadeklarował używania danej substancji wstawiano znak „-”.

Jakakolwiek nielegalną substancję psychoaktywną używało 13,7% badanych, wskaźniki dla używania aktualnego oraz bieżącego wynoszą odpowiednio: 4,8% oraz 2,5%. Najbardziej popularną substancją wśród badanych jest marihuana i haszysz, czyli przetwory konopi indyjskich - do kontaktów z nią przyznało się 12,2% respondentów. Ponad czterokrotnie niższe wskaźniki odnotowano w przypadku osób deklarujących kontakt z amfetaminą (2,9%). Niewiele ponad 1% respondentów przyznało, że próbowało ecstazy; podobne wskaźniki obserwuje się w przypadku środków halucynogennych (zarówno grzybów halucynogennych - 1,0%, jak i LSD - 0,8%). Przyjrzyjmy się rozkładowi odpowiedzi na pytanie o używanie narkotyków w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Do aktualnych użytkowników marihuany i haszyszu zalicza się ponad 4% badanych, natomiast do używania amfetaminy przyznało się 0,6% respondentów. W przypadku pozostałych substancji wskaźniki używania były niższe niż 0,5%. Wskaźniki używania marihuany i haszyszu oraz amfetaminy w przypadku ostatnich 30 dni wynoszą odpowiednio: 1,8% oraz 0,3% (Tabela 1).

¹ Materiał został opublikowany w Serwisie Informacyjnym NARKOMANIA nr 1 (61) z 2013 roku.

Tabela 1. Używanie substancji psychoaktywnych kiedykolwiek w życiu, w ciągu ostatnich 12 miesięcy oraz w ciągu ostatnich 30 dni (%)

	KIEDYKOLWIEK W ŻYCIU	W CIĄGU OSTATNICH 12 MIESIĘCY	W CIĄGU OSTATNICH 30 DNI
Narkotyki jakiegokolwiek	13,7	4,8	2,5
Marihuana	12,2	3,8	1,8
LSD	0,8	0,1	-
Amfetamina	2,9	0,6	0,3
Grzyby halucynogenne	1,0	0,1	-
Ecstasy	1,1	0,1	0,0
Crack	0,2	-	-
Kokaina	0,8	0,2	-
Astrolit	-	-	-
Heroina	0,1	0,0	0,0
Metadon	0,0	0,0	-
Kompot	0,2	0,1	0,1
GHB	0,0	0,0	-
Sterydy anaboliczne	0,5	-	-
Substancje wziewne	0,4	-	-
Dopalacze	1,4	0,2	0,0

Przyjrzyjmy się teraz czy zmienna płeć różnicuje poziom konsumpcji substancji psychoaktywnych. Z analizy tabeli 2. wynika, że mężczyźni częściej niż kobiety sięgają po substancje psychoaktywne i tendencję tę obserwuje się zarówno w przypadku eksperymentowania, jak i używania w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Wśród badanych 17,9% mężczyzn używało kiedykolwiek marihuany lub haszyszu, podczas gdy wśród kobiet odsetek ten wynosił 7,8%. Podobne różnice odnotowuje się w przypadku amfetaminy - mężczyźni (4,5%) sięgają po nią trzykrotnie częściej niż kobiety (1,4%). Wyższe wskaźniki używania wśród mężczyzn zaobserwowano w przypadku środków halucynogennych, kokainy oraz sterydów anabolicznych.

Tabela. 2. Używanie substancji psychoaktywnych kiedykolwiek w życiu i w ciągu ostatnich 12 miesięcy – z podziałem na płeć (%).

	KIEDYKOLWIEK W ŻYCIU		W CIĄGU OSTATNICH 12 MIESIĘCY	
	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
Jakikolwiek narkotyk	7,8	19,9	2,3	7,5
Marihuana	6,6	17,9	1,7	6,0
LSD	0,3	1,2	-	0,1
Amfetamina	1,4	4,5	0,3	0,8
Grzyby halucynogenne	0,3	1,8	-	0,1
Ecstasy	0,7	1,6	-	0,3
Crack	0,1	0,3	-	-
Kokaina	0,2	1,4	-	0,3
Astrolit	-	-	-	-
Heroina	0,1	0,1	0,1	-
Metadon	-	0,1	-	0,1
Kompot	0,1	0,3	0,0	0,1
GHB	0,1	-	0,1	-
Sterydy anaboliczne	-	0,9	-	-
Substancje wziewne	0,3	0,6	-	-
Dopalacze	0,4	2,4	-	0,5
Leki uspokajające lub nasenne	5,6	2,6	3,0	1,4

Oprócz płci, czynnikiem różnicującym używanie narkotyków jest również wiek. W tabeli 3. przedstawione zostały wyniki dotyczące używania nielegalnych substancji psychoaktywnych w pięciu grupach wiekowych. Największe odsetki odnotowano wśród eksperymentujących z grupy 25-34 lata. W przypadku aktualnych i bieżących użytkowników narkotyków odsetek ten jest największy w najmłodszej kohorcie wiekowej i wynosi odpowiednio: 13,0% i 6,6%.

Tabela 3. Używanie substancji psychoaktywnych kiedykolwiek w życiu, w ciągu ostatnich 12 miesięcy i w ciągu ostatnich 30 dni – z podziałem na grupy wiekowe – 2012 r. (%)

	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64
Kiedykolwiek w życiu	22,6	23,5	11,6	5,5	3,8
W ciągu ostatnich 12 miesięcy	13,0	7,2	2,0	0,8	1,0
W ciągu ostatnich 30 dni	6,6	3,8	0,6	0,5	0,5

Przyjrzyjmy się sięganiu po poszczególne substancje psychoaktywne w różnych grupach wiekowych. Najwyższe odsetki użytkowników marihuany i haszyszu odnotowano w grupie wiekowej 15-24 lata (21%). W przypadku amfetaminy oraz ecstazy, najwyższe odsetki obserwuje się w starszej grupie wiekowej 25-34 lata (odpowiednio 7,4% i 3,2%). Należy zaznaczyć, że wraz z wiekiem zmniejszają się odsetki użytkowników poszczególnych substancji i poza marihuaną wskaźniki stosowania narkotyków nie przekraczają 3%. Warto zauważyć, że używanie przetworów konopi zadeklarował co piąty badany z grupy 25-34 lata oraz co dziesiąty respondent z kohorty 35-44 lata (10,4%).

Tabela 4. Używanie substancji psychoaktywnych kiedykolwiek w życiu wg wieku badanych – 2012 r. (%)

	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64
Marihuana lub haszysz	21,0	20,3	10,5	4,8	3,0
LSD	0,8	1,3	1,5	0,2	0,0
Amfetamina	3,1	7,4	2,9	0,2	0,1
Grzyby halucynogenne	0,6	2,6	1,2	0,3	0,0
Ecstasy	1,4	3,2	0,5	0,2	0,0
Crack	0,0	0,1	0,5	0,3	0,0
Kokaina	1,1	1,1	1,2	0,2	0,3
Heroina	0,2	0,0	0,0	0,2	0,1
"Kompot"	0,3	0,3	0,0	0,3	0,3
Sterydy anaboliczne	0,9	0,8	0,5	0,2	0,0
Metadon	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Substancje wziewne (np. kleje, farby)	0,3	0,6	0,2	0,8	0,3
Inne	1,1	1,0	0,2	0,5	0,5

Porównajmy używanie substancji psychoaktywnych w różnych grupach wiekowych wśród mężczyzn i kobiet. W tabeli 5. przedstawione zostały odsetki badanych w trzech grupach wiekowych, oddzielnie dla obu płci. Prawie co trzeci badany mężczyzna oraz co dziesiąta kobieta do 35 roku życia używali przetworów konopi. O ile odsetek użytkowników marihuany w dwóch grupach wiekowych 15-24 i 25-34 lata jest taki sam, to w przypadku amfetaminy osoby ze starszej kohorty wiekowej (25-34) przyznawały się do kontaktu z amfetaminą ponad dwukrotnie częściej.

Tabela 5. Używanie substancji psychoaktywnych kiedykolwiek w życiu wg wieku i płci badanych – 2012 r. (%)

	MEŹCZYŹNI			KOBIEТЫ		
	15-24	25-34	35+	15-24	25-34	35+
Marihuana lub haszysz	29,3	29,6	9,0	12,5	10,7	3,3
LSD	1,2	2,2	0,8	0,3	0,3	0,3
Amfetamina	4,5	11,7	1,4	1,6	2,8	0,8
Grzyby halucynogenne	1,2	4,2	1,1	0,0	1,3	0,0
Ecstasy	1,8	4,5	0,2	0,9	1,8	0,2
Crack	0,0	0,0	0,5	0,0	0,3	0,0
Kokaina	1,8	2,2	0,9	0,3	0,0	0,2
Heroina	0,0	0,0	0,1	0,3	0,0	0,1
"Kompot"	0,3	0,5	0,2	0,3	0,0	0,2
Sterydy anaboliczne	1,8	1,5	0,4	-	-	-
Metadon	0,3	0,0	0,0	-	-	-
Substancje wziewne (np. kleje, farby)	0,0	0,7	0,6	0,6	0,5	0,2
Inne	0,9	1,7	0,4	1,2	0,3	0,3

Używanie w ciągu ostatniego roku

W przypadku opisywania trendów dotyczących zmian na scenie narkotykowej, bardziej użyteczny jest wskaźnik aktualnego używania narkotyków. Eksperymentowanie może być związane z jednorazowymi sytuacjami zażycia danej substancji i/lub pojedynczymi zachowaniami, które miały miejsce nawet wiele lat przed badaniem.

Analiza danych z tabeli 6. pokazuje, że najwyższe wskaźniki używania obserwuje się w przypadku marihuany oraz amfetaminy. Odsetki badanych deklarujących używanie pozostałych substancji są niskie i nie przekraczają 1%. Po amfetaminę w ciągu ostatniego roku sięgnęło 2% osób z kohorty 15-24 lata niecały 1% respondentów z grupy 25-34 lata. Marihuanę i haszysz zażywał co dziesiąty badany w wieku 15-24 lata (11%), natomiast o połowę mniejszy odsetek odnotowano w starszej kohorcie wiekowej (5,7%).

Tabela 6. Używanie substancji psychoaktywnych w czasie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem wg wieku badanych (%)

	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64
Marihuana lub haszysz	11,0	5,7	1,4	0,3	0,4
LSD	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Amfetamina	2,0	0,9	0,0	0,0	0,0
Grzyby halucynogenne	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Ecstasy	0,5	0,1	0,0	0,0	0,0
Crack	0,0	0,1	0,5	0,3	0,0
Kokaina	0,6	0,0	0,2	0,0	0,0
Heroina	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
"Kompot"	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Sterydy anaboliczne	-	-	-	-	-
Metadon	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Substancje wziewne (np. kleje, farby)	-	-	-	-	-
Inne	0,3	0,4	0,0	0,0	0,3

Poziom rozpowszechnienia używania substancji w ciągu ostatnich 12 miesięcy wśród mężczyzn jest wyższy niż wśród kobiet we wszystkich grupach wiekowych (tabela 7). Odsetek mężczyzn (15,8%) w wieku 15-24 lat używających przetwory konopi jest prawie trzykrotnie wyższy niż kobiet (5,9%), a amfetaminy ponad dwukrotnie (mężczyźni – 2,7%, kobiety – 1,2%). Poza tymi dwiema substancjami kobiety praktycznie nie sięgały po inne substancje psychoaktywne w ciągu ostatniego roku. Zarówno wśród mężczyzn, jak i wśród kobiet wraz z wiekiem zmniejszają się odsetki osób sięgających po substancje psychoaktywne.

Tabela 7. Używanie substancji psychoaktywnych w czasie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem wg płci i wieku badanych - 2012 r. (%).

	MĘŻCZYŹNI			KOBIETY		
	15-24	25-34	35-64	15-24	25-34	35-64
Marihuana lub haszysz	15,8	9,5	1,2	5,9	1,8	0,3
LSD	0,6	0,0	0,0	-	-	-
Amfetamina	2,7	1,2	0,0	1,2	0,5	0,0
Grzyby halucynogenne	0,6	0,0	0,0	-	-	-
Ecstasy	0,9	0,2	0,0	-	-	-
Crack	-	-	-	-	-	-
Kokaina	1,2	0,0	0,1	-	-	-
Heroina	-	-	-	0,3	0,0	0,0
"Kompot"	0,3	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0
Sterydy anaboliczne	-	-	-	-	-	-
Metadon	0,3	0,0	0,0	-	-	-
Substancje wziewne (np. kleje, farby)	-	-	-	-	-	-
Inne	0,0	0,7	0,1	0,6	0,0	0,1

Używanie substancji psychoaktywnych wśród różnych grup

W tabeli 8. przedstawione zostały odsetki badanych używających jakkolwiek substancję psychoaktywną w ciągu całego życia oraz w czasie ostatnich 12 miesięcy. Dane zestawiono według danych demograficznych, istotnych dla analiz wzorów konsumpcji substancji psychoaktywnych. Należy podkreślić, że wyniki dotyczące ostatniego roku pokazują aktualną sytuację na scenie narkotkowej.

Największe odsetki badanych deklarujących kontakt z nielegalnymi substancjami psychoaktywnymi odnotowano wśród osób w wieku 25-34 (23,5%), najmniejsze zaś wśród najstarszej kohorty (55-64 lata: 3,8%). Wysoki odsetek badanych sięgających po substancję psychoaktywną odnotowano również wśród grupy 15-24 latków: 22,6%.

W przypadku aktualnego używania, najwyższe odsetki obserwuje się w najmłodszej kohorcie wiekowej (15-24 lata – 13%), najniższe zaś – podobnie jak w przypadku eksperymentowania – wśród najstarszych respondentów (55-64 lata – 1%).

Używanie narkotyków to głównie problem dużych miast – zarówno w przypadku eksperymentowania, jak i używania aktualnego. Co czwarty badany (26,9%), z miast powyżej pół miliona mieszkańców, deklaruował kontakt z narkotykami w ciągu całego życia. W miastach do 20 000 mieszkańców odsetek ten wynosił 17,5%. Narkotyki najmniej popularne były na obszarach wiejskich (8,1%). Należy zaznaczyć, iż odsetek mieszkańców miast (17,2%) mających doświadczenia z substancjami psychoaktywnymi jest dwa razy większy niż odsetek na wsi (8,1%).

Do używania substancji psychoaktywnych w ciągu ostatnich 12 miesięcy przyznało się ponad 10% mieszkańców największych miast. W miastach do 20 000 oraz 50 000 mieszkańców wskaźniki badanych deklarujących kontakty z narkotykami wynosiły po 5%. Najniższy odsetek zaobserwowano wśród mieszkańców wsi.

Wyniki badania pokazują, że używanie substancji wiąże się również z poziomem wykształcenia. Najwyższymi wskaźnikami używania narkotyków charakteryzują się osoby z wyższym wykształceniem (19,9%) oraz gimnazjaliści (19,6%). Wśród badanych ze średnim wykształceniem taki kontakt zadeklarowało prawie 17% respondentów. Najrzadziej po narkotyki sięgały osoby z wykształceniem podstawowym (5,6%). W przypadku aktualnego używania narkotyków najwyższe wskaźniki używania substancji psychoaktywnych obserwuje się w przypadku osób z wykształceniem gimnazjalnym oraz (11,7%), średnim niepełnym (8,8%). Wśród badanych z wykształceniem wyższym odsetek ten wynosi prawie 6%. Najniższymi wskaźnikami odpowiedzi charakteryzowali się respondenci z wykształceniem zawodowym (1,7%) oraz policealnym lub pomaturalnym (2,7%).

Zmienną różnicującą badanych jest również statut zawodowy. Analiza danych pokazuje, że po narkotyki najczęściej sięgają uczniowie i studenci (21,3%), w mniejszym stopniu osoby pracujące (15,3%) oraz bezrobotni (13,6%). Najmniejszy odsetek badanych odnotowano wśród rencistów i emerytów (3,9%). Podobne wyniki obserwuje się w przypadku okazjonalnego używania narkotyków. Z tabeli wynika, iż najwyższymi wskaźnikami odpowiedzi charakteryzują się uczniowie i studenci (13,3%), bezrobotni (5,7%) oraz osoby pracujące (4%), najniższymi zaś emeryci i renciści (1%).

W tabeli zestawiono również dane dotyczące stanu cywilnego badanych. Po narkotyki najczęściej sięgają respondenci z kategorii „kawalerowie i panny” (23,4%). Wśród osób rozwiedzionych lub będących w separacji 13,2% badanych przyznało, że eksperymentowało z substancjami psychoaktywnymi. Najniższe wskaźniki rozpowszechnienia obserwuje się wśród wdowców (0,8%).

Do używania narkotyków w ciągu ostatnich 12 miesięcy przyznało się 11,5% badanych z kategorii „kawalerowie i panny”. Jest to tym samym grupa z najwyższymi wskaźnikami używania substancji psychoaktywnych. Wśród wdowców i wdów odsetek ten wynosi niecały 1%.

Zmienną różnicującą była również ocena sytuacji materialnej. Osoby określające swoją sytuację jako dobrą lub raczej dobrą częściej przyznawali się do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi (17,0% - 18,4%). Odsetki te były o jedną trzecią wyższe od wskaźników obserwowanych w grupie osób oceniających swoją sytuację jako złą (10,2%-11,5%).

Podobne wskaźniki zaobserwowano w przypadku używania narkotyków w ciągu ostatnich 12 miesięcy – najwyższymi odsetki używania charakteryzują tych respondentów, którzy oceniają swoją sytuację jako dobrą lub bardzo dobrą (7,4%-8,9%). Dla osób określających swoją sytuację jako złą lub bardzo złą wskaźniki te wynosiły prawie 4%.

W badaniu zadano także pytanie o udział w praktykach religijnych. Najwyższe odsetki używania odnotowano wśród osób, które w ogóle nie uczestniczą w praktykach religijnych - w tej grupie co trzecia badana osoba deklarowała kontakt z narkotykami (29,9%). Wśród badanych, którzy uczestniczą w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu wskaźniki te są dziesięciokrotnie niższe i wynoszą 2,9%.

Podobne rozkłady odpowiedzi otrzymujemy w przypadku porównania dwóch grup: osób głęboko wierzących oraz niewierzących. Kontakt z narkotykami deklaruje 7,1% osób wierzących oraz ponad 40% badanych z grupy niewierzących.

Co czwarty badany określający się jako niewierzący deklarował kontakt z substancjami w ciągu ostatniego roku. Wśród osób głęboko i raczej wierzących odsetki te wynosiły odpowiednio 2,4% oraz 3,5%. Podobnie jak w przypadku eksperymentowania, osoby uczestniczące w praktykach religijnych raz lub kilka razy w tygodniu, charakteryzowały się niższymi wskaźnikami używania narkotyków (2%). Odsetki respondentów nie uczestniczących w praktykach religijnych są sześciokrotnie wyższe i wynoszą 12,8%.

Tabela 8. Używanie narkotyków w ciągu całego życia wg danych demograficznych (2012 r.) (%).

POLSKA	KIEDYKOLWIEK W ŻYCIU	W CZASIE OSTATNICH 12 MIESIĘCY
Ogółem	13,7%	4,8%
Kobieta	7,8%	2,3%
Mężczyzna	19,9%	7,5%
Wiek		
15-24	22,6%	13,0%
25-34	23,5%	7,2%
35-44	11,6%	2,0%
45-54	5,5%	0,8%
55-64	3,8%	1,0%
Wielkość miejscowości		
wieś	8,1%	3,1%
miasto do 19 999 mieszkańców	17,5%	5,3%
miasto od 20 000 do 49 000 mieszkańców	15,5%	5,4%
miasto od 50 000 do 99 999 mieszkańców	11,4%	4,3%
miasto od 100 000 do 499 999 mieszkańców	13,9%	4,0%
miasto powyżej 500 000 mieszkańców	26,9%	10,7%
Wykształcenie:		
nieukończone podstawowe lub bez wykształcenia podstawowego	0,0%	0,0%
podstawowe	5,6%	2,9%
gimnazjalne	19,6%	11,7%
zasadnicze zawodowe	7,5%	1,7%
średnie niepełne	16,9%	8,8%
średnie	16,7%	5,2%
policealne lub pomaturalne	9,0%	2,7%
wyższe	19,9%	5,6%
Status zawodowy (poziom istotności < 0,000):		
praca zawodowa	15,3%	4,0%
rencista, emeryt	3,9%	1,0%
uczeń, student	21,3%	13,3%
gospodyni domowa	4,3%	0,0%
bezrobotny	13,6%	5,7%
niepracujący z innych powodów	6,3%	2,1%
Stan cywilny (poziom istotności < 0,000)		
kawaler/panna	23,4%	11,5%
żonaty/mężatka (także żyjącym w stałym, rodzinnym związku partnerskim, ale bez ślubu)	9,1%	1,5%
rozwidziony(a) (w separacji)	13,2%	3,3%
wdowiec/wdowa	0,8%	0,8%
Miejsce wychowania respondenta		
w mieście	17,2%	5,9%
na wsi	8,1%	3,1%
Ocena sytuacji materialnej (poziom istotności < 0,000):		
bardzo dobra	17,0%	8,9%
raczej dobra	18,4%	7,4%
średnia	11,8%	3,4%
raczej zła	10,2%	3,9%
bardzo zła	11,5%	3,8%
trudno powiedzieć	6,7%	0,0%
Udział w praktykach religijnych (poziom istotności < 0,000):		

tak, zazwyczaj kilka razy w tygodniu	2,9%	1,9%
tak, raz w tygodniu	6,8%	1,9%
tak, przeciętnie 1 lub 2 razy w miesiącu	13,5%	4,6%
tak, kilka razy w roku	19,8%	6,5%
w ogóle w nich nie uczestniczę	29,9%	12,8%
odmowa odpowiedzi	7,7%	7,7%
Stosunek do wiary (poziom istotności < 0,000):		
głęboko wierząca	7,1%	2,4%
raczej wierząca	11,9%	3,5%
raczej niewierząca	42,9%	18,4%
całkowicie niewierząca	43,9%	25,2%
odmowa odpowiedzi	16,7%	16,7%

Wyniki z 2012 r. na tle wcześniejszych pomiarów

Przyjrzyjmy się wynikom badania z 2012 r. w porównaniu do lat wcześniejszych. Należy przyjąć, że ostatnie badanie dotyczyło nie tylko używania substancji psychoaktywnych, ale również uzależnień behawioralnych. Pytania „narkotykowe” stanowiły zatem tylko część całego wywiadu. Poprzednie pomiary, z 2006 oraz 2010 roku, dotyczyły tylko substancji psychoaktywnych. W tabeli 9. przedstawione zostały wyniki trzech badań. W 2010 r. odnotowano najwyższe odsetki użytkowników wszystkich substancji. W przypadku używania kiedykolwiek w życiu wyniki ostatniego pomiaru wskazują na powrót do odsetków z 2006 r. Jedynie poziom używania przetworów konopi zwiększył się w 2012 r., niż w 2006. Dane dotyczące ostatnich 12 miesięcy wskazują na nieznaczny wzrost odsetków w 2012 r. w porównaniu z rokiem 2006.

Na podstawie wyników badania możemy spróbować wysnuć hipotezę, że duży wzrost używania nielegalnych substancji psychoaktywnych w 2010 r. uległ najprawdopodobniej zahamowaniu, a być może uległ nawet spadkowi w 2012 r. Ze względu na różny kontekst pytań „narkotykowych” w badaniu z 2012, w porównaniu z wcześniejszymi pomiarami, należy być jednak ostrożnym w formułowaniu jednoznacznych wniosków. Z analiz międzynarodowych wynika (Skarupova 2010), że uwzględnianie zagadnień narkotykowych w badaniach dotyczących innych obszarów, np. zdrowia, może mieć wpływ na wyniki. W takich przypadkach odsetki przyznających się do używania substancji psychoaktywnych są niższe. Planowane na ten roku wspólnie z CBOS, badania na próbie młodzieży przybliżą nas do odpowiedzi na pytanie o zmiany w trendach w używaniu narkotyków. Pomiar ten będzie można porównać do wyników badania CBOS na młodzieży z 2010 rok oraz do lat wcześniejszych, co pozwoli na wyciągnięcie wniosków w stosunku do grupy, które najczęściej sięga po substancje psychoaktywne.

Tabela 9. Używanie substancji psychoaktywnych kiedykolwiek w życiu, w ciągu ostatnich 12 miesięcy i w ciągu ostatnich 30 dni w latach: 2006, 2010, 2012 (%)

	KIEDYKOLWIEK W ŻYCIU			W CIĄGU OSTATNICH 12 MIESIĘCY			W CIĄGU OSTATNICH 30 DNI		
	2006	2010	2012	2006	2010	2012	2006	2010	2012
Narkotyk jakikolwiek	b.d.	19,3	13,7	3,1	10,3	4,8	b.d.	5,8	2,5
Marihuana	9,0	17,5	12,2	2,7	9,6	3,8	0,9	5,4	1,8
LSD	0,9	2,0	0,8	0,1	0,7	0,1	0,0	0,4	-
Amfetamina	2,7	4,2	2,9	0,7	1,9	0,6	0,2	0,9	0,3
Grzyby halucynogenne	1,0	2,0	1,0	0,1	0,5	0,1	-	0,4	-
Ecstasy	1,2	3,4	1,1	0,3	1,5	0,1	0,1	0,6	0,0
Crack	0,2	0,2	0,2	0,0	0,1	-	-	0,0	-
Kokaina	0,8	1,2	0,8	0,2	0,7	0,2	0,1	0,5	-
Astrolit	b.d.	0,1	-	b.d.	0,0	-	b.d.	-	-
Heroina	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,05	0,0
Metadon	b.d.	0,1	0,0	b.d.	0,0	0,0	b.d.	0,0	-
Kompot	0,2	0,5	0,2	-	0,1	0,1	-	0,07	0,1
Sterydy anaboliczne	0,4	1,7	0,5	0,1	0,7	-	0,0	0,5	-
Substancje wziewne	b.d.	1,8	0,4	b.d.	0,4	-	b.d.	0,3	-
Dopalacze	b.d.	b.d.	1,4	b.d.	b.d.	0,2	b.d.	b.d.	0,0
Inne	b.d.	0,2	b.d.	b.d.	0,2	0,2	b.d.	0,0	0,2

Artur Malczewski, Anna Misiurek
 Centrum Informacji o Narkotykach i Narkomanii
 Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii

Bibliografia:

Badora, B. (2012) Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących w odniesieniu do hazardu, w tym hazardu problemowego (patologicznego) oraz innych uzależnień behawioralnych, Fundacja CBOS

Malczewski, A. Struzik, M (2012) Używanie substancji psychoaktywnych w Polsce, Serwis Informacyjny NARKOMANIA nr 2 (58) str. 29-31

Sierosławski, J. (2006) Substancje psychoaktywne postawy i zachowania - raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2006 r.” Centrum Informacji o Narkotykach i Narkomanii Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, 2006 (maszynopis)

Skarupova, K. (2010) Comparison of methods and resulting drug use prevalence estimates of health surveys versus drug surveys methods. Czech Republic